

KOMMUNIKATION MED BORGERE MED DEMENS OG ALDERSSVÆKKEDE I EN KLINISK HVERDAG

Kursusdag DSSO, d. 23. marts 2023

LIDT OM MIN BAGGRUND..

Psykolog Iben Ljungmann

Specialist i arbejds- og organisationspsykologi

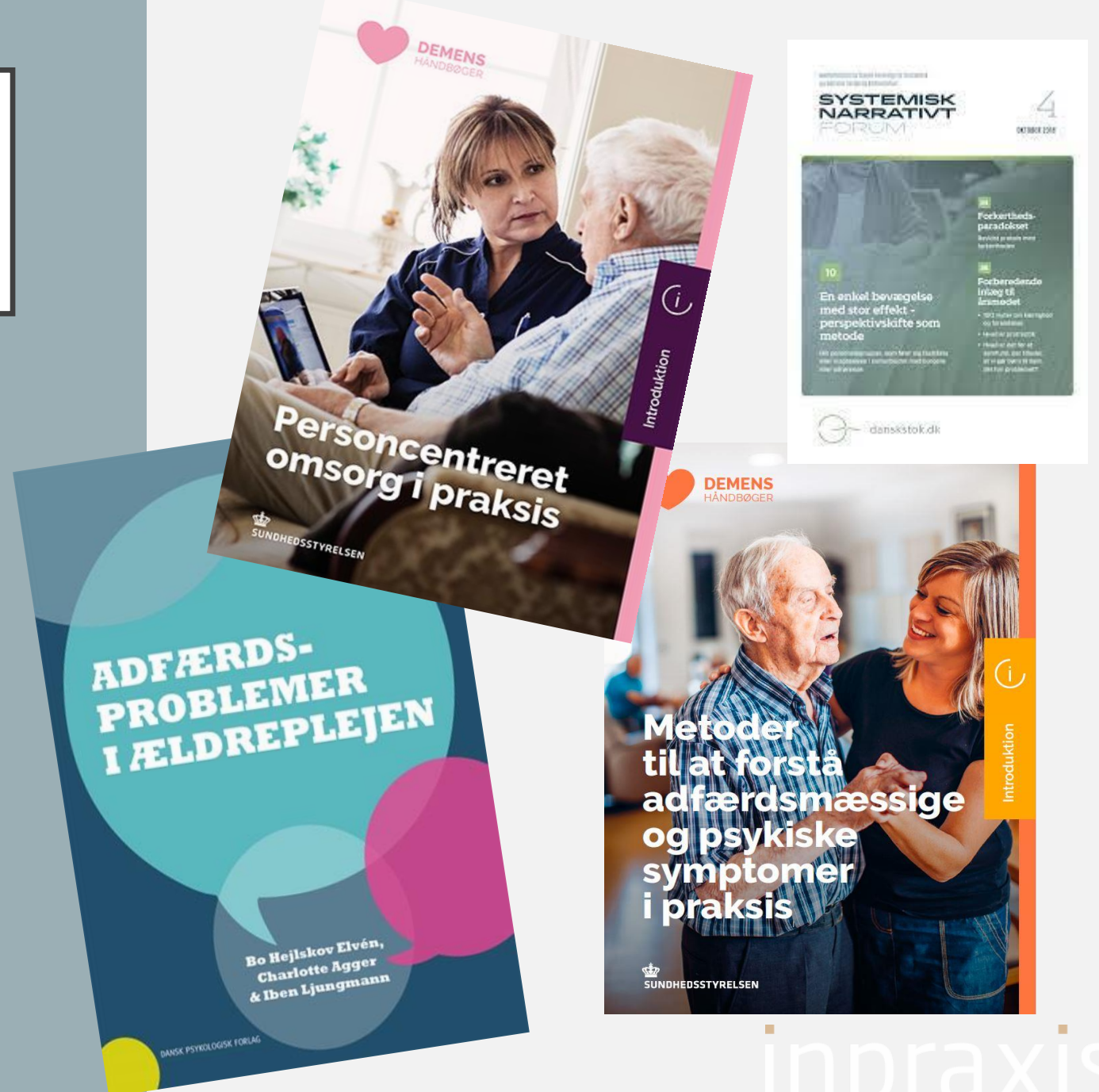
Partner i inpraxis – supervisor, underviser, konsulent bl.a. indenfor ældreområdet

Tidligere demenskonsulent i Københavns kommune, souschef på Demenscentret Pilehuset og VISO-konsulent.

Tidligere konsulent på Sundhedsstyrelsens demensrejsehold

Læs evt. mere om demens i publikationerne...

Håndbøger kan hentes gratis på www.sst.dk

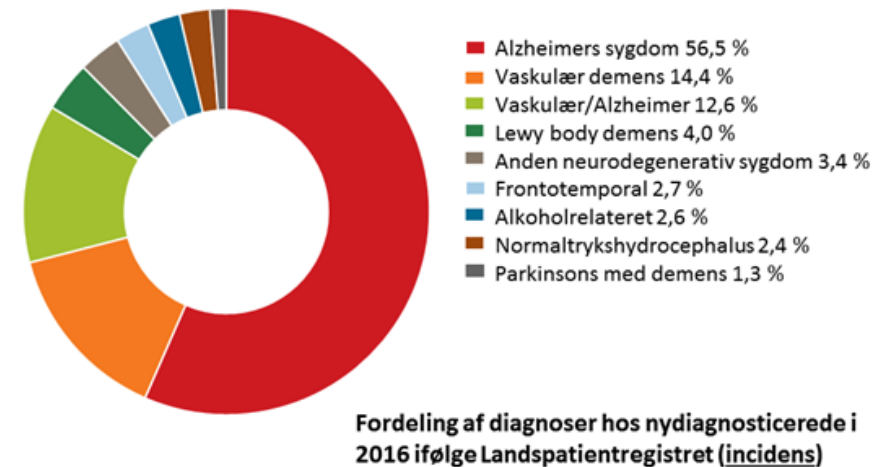
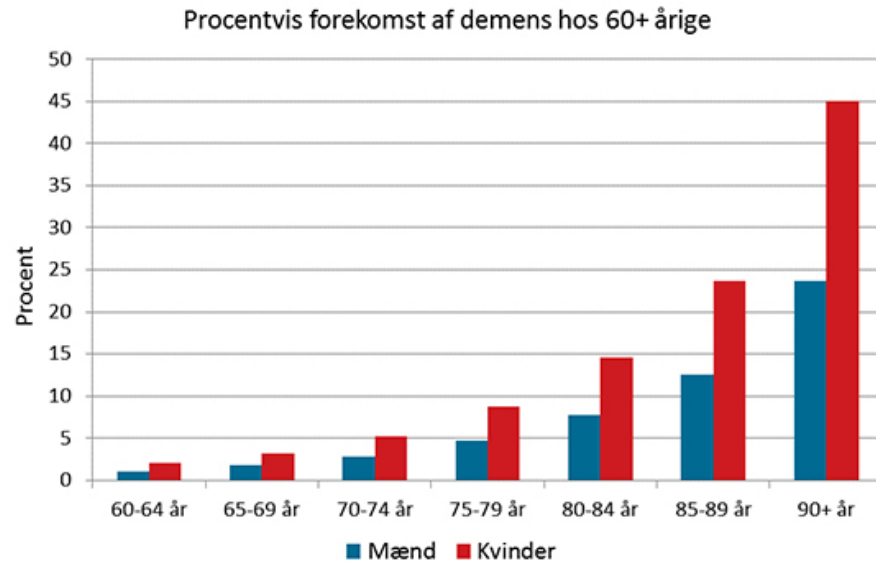

inpraxis

OPLÆGGET VIL FOKUSERE PÅ...

- Hvordan en demenssygdom (og almindelig alderssvækkelse) kan påvirke evnen til at kommunikere og til at forstå omgivelserne
- Virksomme pædagogikker til de forskellige demenssygdomme
- Tips og tricks til hvordan man som special- og omsorgstandpleje hjælper kommunikationen og samarbejdet på vej
- Hvad man kan gøre for at mindske konflikter og episoder hvor borgeren nægter, bliver udadreagerende og aggressiv eller ikke forstår, hvad der sker

LIDT STATISTIK

60-80 PROCENT AF BORGERNE PÅ ALM. SOMATISKE PLEJEHJEM HAR DEMENS ELLER DEMENSLIGNENDE SYMPTOMER
 FOREKOMST AF MCI (MILD COGNITIVE IMPAIRMENT) FOR 70+ ER 14-18 PROCENT.

DER ER ALTID EN
ÅRSAG TIL DEN
ADFÆRD VI SER....

MENNESKER DER KAN
OPFØRE SIG
ORDENTLIGT, GØR
DET...

ADFÆRDSPROBLEMER =
FOR HØJE KRAV

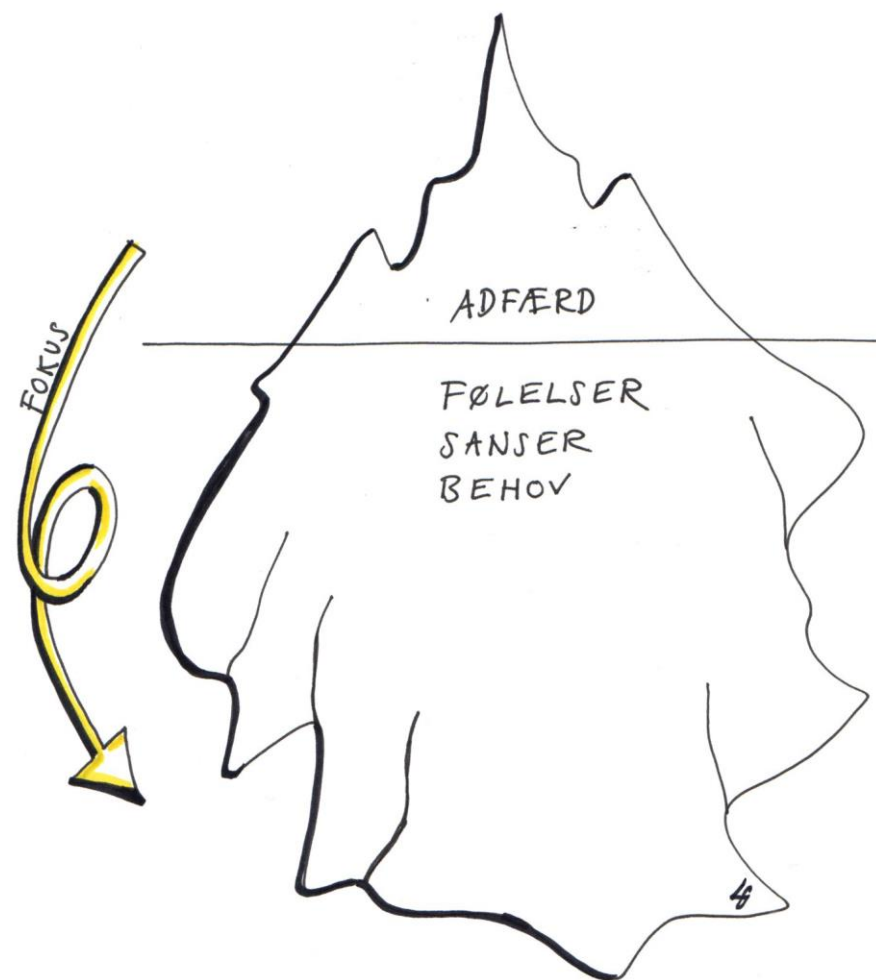

Illustration fra Sundhedsstyrelsens demensrejsehold

REFLEKTER SAMMEN...

Hvilken adfærd hos borgerne undrer du dig over i det daglige?

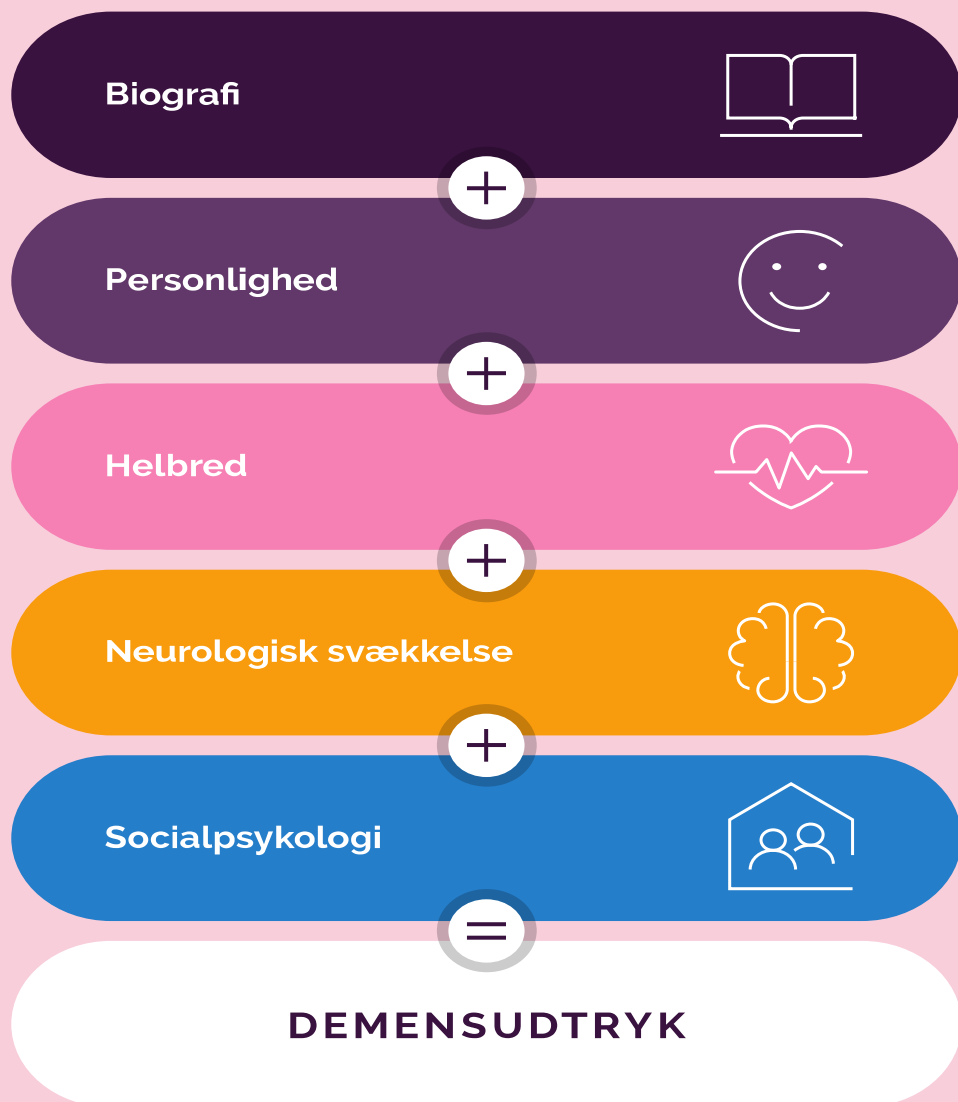
...

Hvor støder du på udfordringer i kommunikationen eller samspillet?

...

Demensligningen

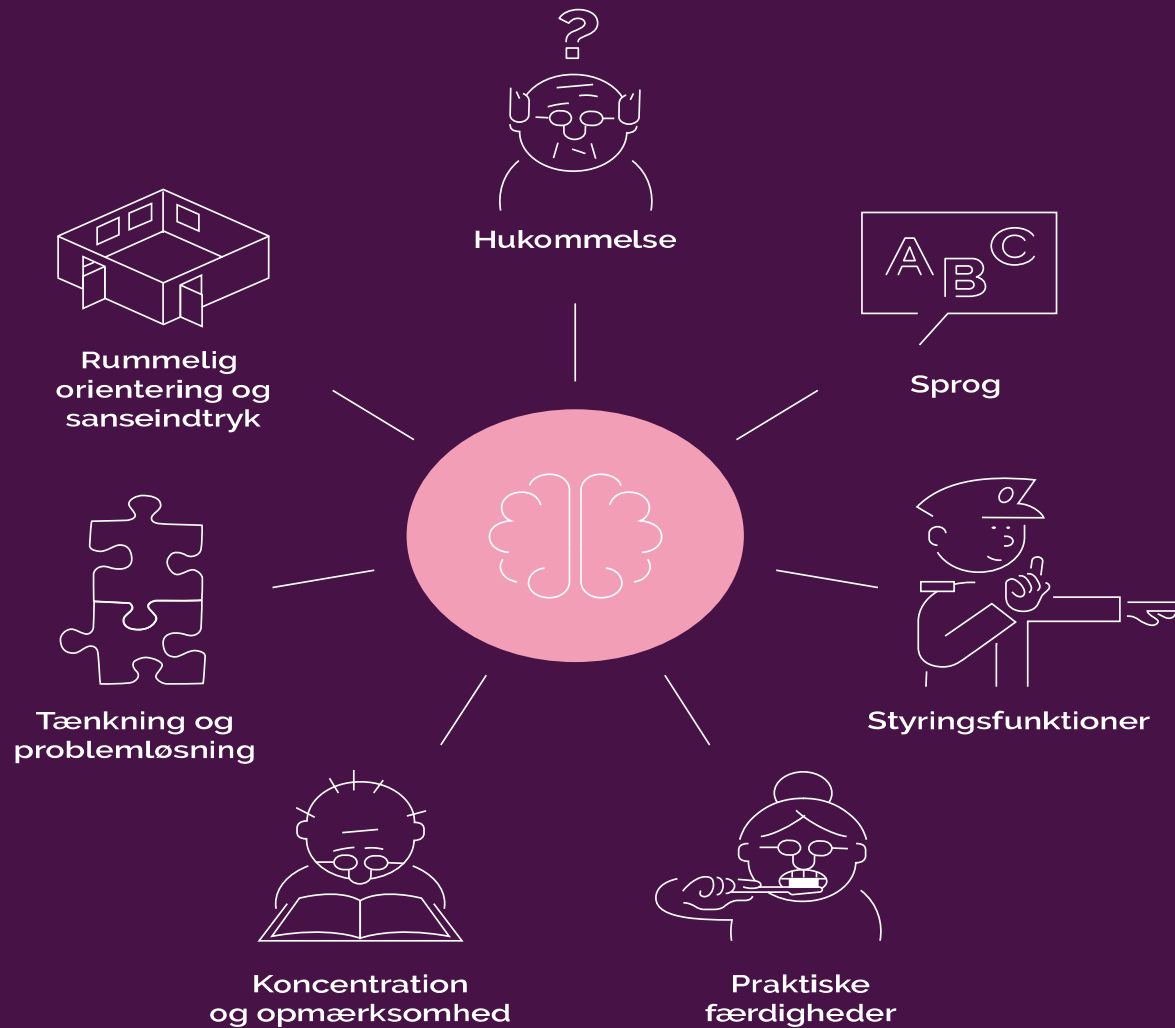

Demensudtrykket kan svinge fra det ene øjeblik til det andet afhængig af disse faktorer

Hav særligt blik for socialpsykologien og helbredet

Det har stor betydning, hvordan vi møder personen med demens og hvilke rammer, vi stiller op omkring vedkommende.

De kognitive funktioner

Hvis vi har kendskab til borgerens sygdom, er det lettere at ramme rigtigt med vores pædagogik....

Derfor skal vi sammen kunne aflæse, observere og reflektere over:

- Hvad borgeren mon har svært ved i de konkrete situationer? Hvor vedkommende er "ramt" på sine kognitive funktioner?
- Og hvor borgeren fortsat er velfungerende?

Rumlig orientering sanseindtryk/gnose

- Bearbejdning af sanseindtryk
- Opfatte/genkende
- Tyde/tolke
- Forståelse
- At finde rundt

Koncentration og opmærksomhed

- Mentalt tempo (latenstid)
- Evne til fokus
- Delt opmærksomhed

Hukommelse (episodisk, semantisk, procedural)

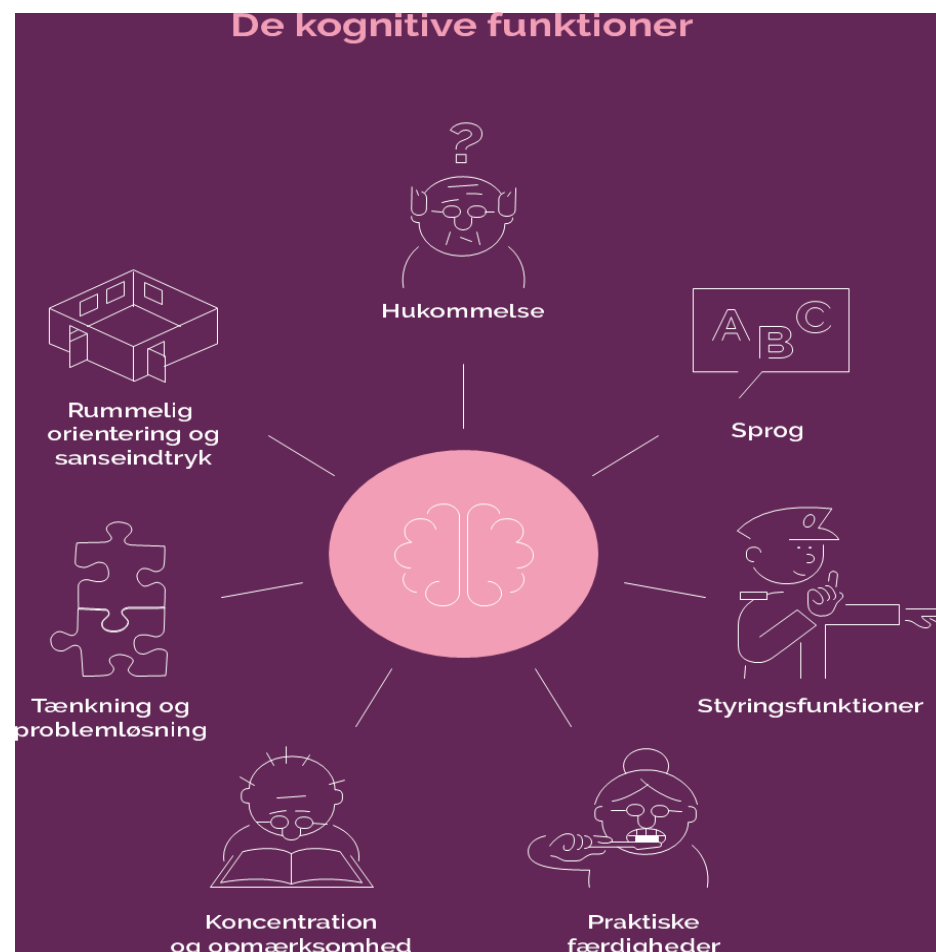
- Indlæring
- Oplagring
- Genkaldelse

Sprog

- Sprogforståelse
- Sprogformulering
- Læse/skrive/regne

Praktiske færdigheder

- Ideationel apraksi
- Motorisk apraksi
- Handlemønstre
- Kompleks koordinering
- rækkefølger ♥+●

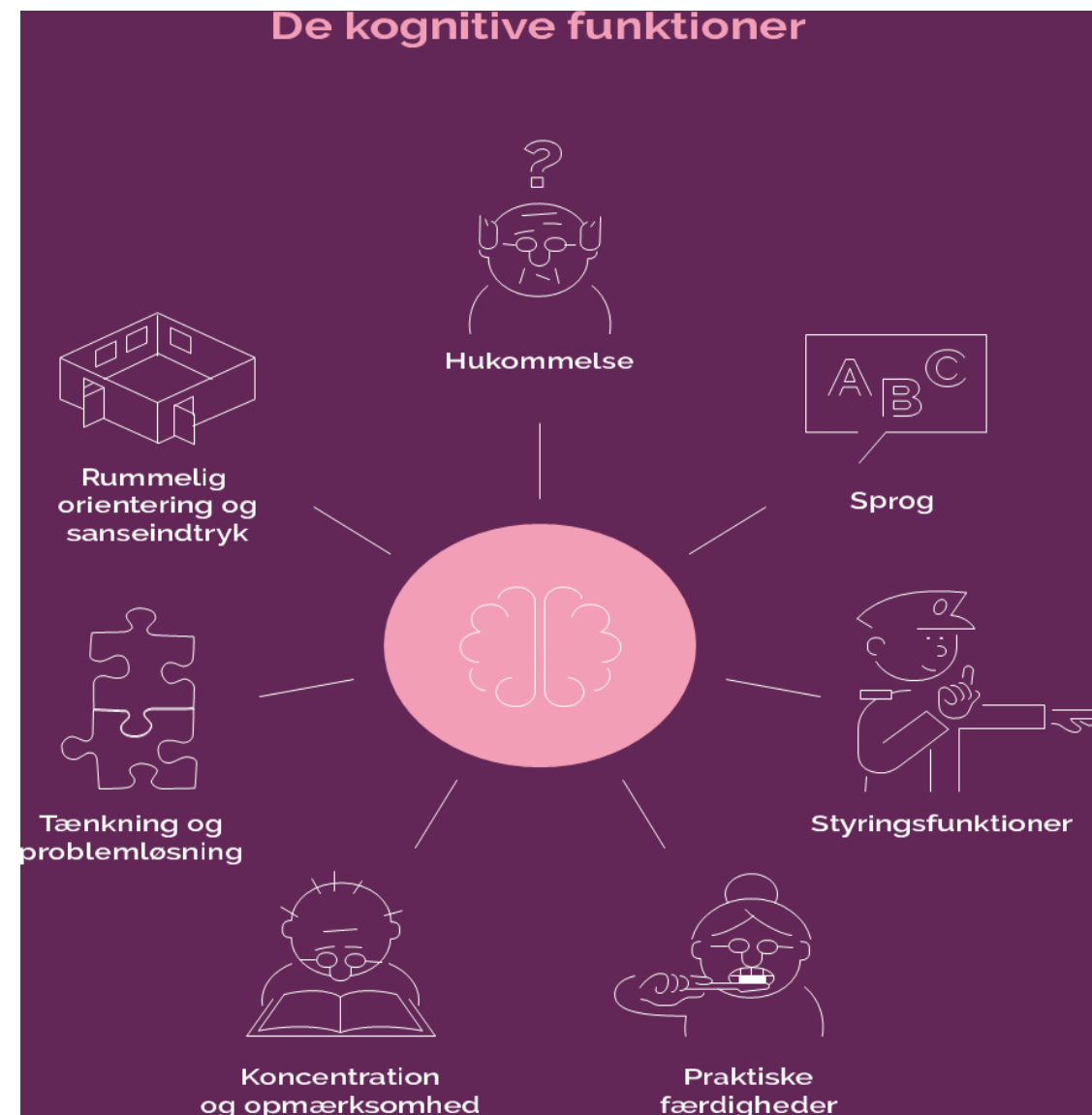
Frontale funktioner

Eksekutiv/styringsfunktioner

- Initiativ
- Planlægning
- Dømmekraft
- Selvkontrol/styring: Hæmme impulser og kontrollere affekt. At vente
- Overblik
- Evne til omstilling/fleksibilitet

Tænkning og problemløsning

- Evne til abstrakt tænkning
- Sociale færdigheder
- Empati/personlighed
- At forstå konsekvenser af egne/andres handlinger
- selvindsigt

FORSKELLIGE SYGDOMME KRÆVER FORSKELLIGE TILGANGE...

ALZHEIMERS/LEWY BODY

- Gode sociale kompetencer med fare for at overvurdere deres evner
- Reagerer meget på stemninger, brug åbent og imødekommende kropssprog og hyggelige omgivelser
- Høflig og respektfuld tiltale
- Sensitiv overfor umyndiggørelse og hvis man taler henover hovedet på dem
- Kan udvise vrede hvis de ikke forstår hvad der sker, hvis ting går for hurtigt, hvis de føler sig dårligt behandlede eller ved nederlagsfølelse

FRONTALE SKADER

- Mimikfattige, ofte med ligefremt, groft og forsimplet sprogbrug
- Forstår ikke sociale samspil
- Kan gå tæt på i kommunikationen
- Reagerer godt på kommunikation i bydeform: korte, kontante instrukser ("sæt dig her") med stille og roligt, nøgternt kropssprog
- Fokuseret på egne behov og kan ofte motiveres af stimuli (kaffe, alkohol, søde sager)
- Kan udvise vrede hvis de forhindres i at opfylde deres behov
- Vær obs på omgivelsernes opfordringskarakter – og din egen!

TIPS OG TRICKS TIL KOMMUNIKATIONEN

TIPS OG TRICKS TIL KOMMUNIKATIONEN

- Etabler kontakt – hvornår er der ”hul igennem”?
- Hvor lang latenstid er der? Og hvordan skal mit tempo være?
- Hvordan reagerer han/hun på det, jeg gør/siger? Hvad virker godt?
- Husk at sikre dig en reaktion hver gang – INDEN du går videre
- Understøt dine ord med kropslige signaler. Forbered dig på udelukkende at skulle kommunikere vha. non-verbal kommunikation
- Brug personens navn – det er en god vej til kontakt
- Brug evt. berøring/smil, så der er varme imellem jer
- Ned i øjenhøjde, hav øjenkontakt, vær tæt på
- Tal tydeligt, brug ikke abstrakte termer (ordsprog/vendinger/ironi)
- Giv ikke for meget information eller for mange valg på en gang
- Vær forudsigelig og sig hvad du gør, så vedkommende kan følge med

TIPS OG TRICKS TIL KOMMUNIKATIONEN

Folk siger nej til det, de ikke forstår.

Efterprøv dit nej med andre metoder

Hvis deres verden ”bryder sammen”, så forsøg at støtte op og gør konteksten klar

Ifølge gerontopsykiater Niels Chr. Gulman

Svar på det følelsesmæssige snarere end det indholdsmæssige

Hvad er du han/hun siger udtryk for? Hvilket behov ligger bag?

Hvad er borgeren optaget af? Hvordan oplever vedkommende situationen?

PERSPEKTIVSKIFTE SOM METODE

- NÅR VI MØDER ADFÆRD VI
IKKE FORSTÅR
- AT SE PERSONEN BAG
SYGDOMMEN

Hvordan oplever borgeren mon situationen?

Hvad ville han mon kalde det han gør?

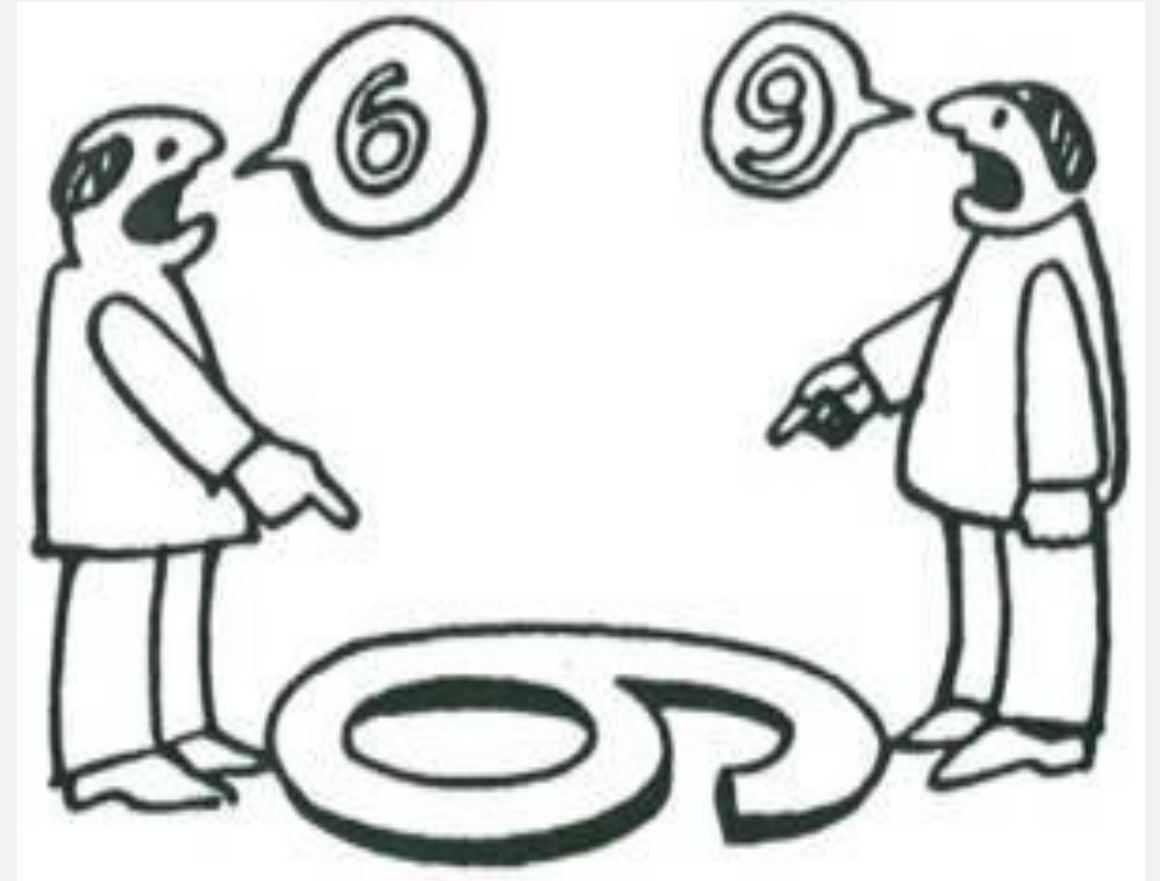
Hvad er mon vigtigt for ham, siden han gør
som han gør?

Hvad er han optaget af?

Når han reagerer, hvad handler det mon så
om?

Hvad kæmper han for?

Hvad vil han gerne fortælle os?

A close-up portrait of an elderly man with a wrinkled forehead and a serious expression. He has grey hair and is looking slightly downwards. The background is a plain, light-colored wall.

**HVAD KAN MAN GØRE FOR AT
MINDSKE KONFLIKTER?**

OM ADFÆRDSPROBLEMER...

- Mennesker der kan opføre sig ordentligt, gør det.
- Mennesker gør det, der giver mest mening i situationen
- Adfærdsproblemer = for høje krav
- Adfærdsproblemer = borgerens løsninger (at nægte, spytte, sparke, slå...etc)
- Affekt smitter!
- Man kan kun samarbejde hvis man har selvkontrol. Alle gør hvad de kan for at bevare selvkontrollen
- Konflikter består af løsninger...

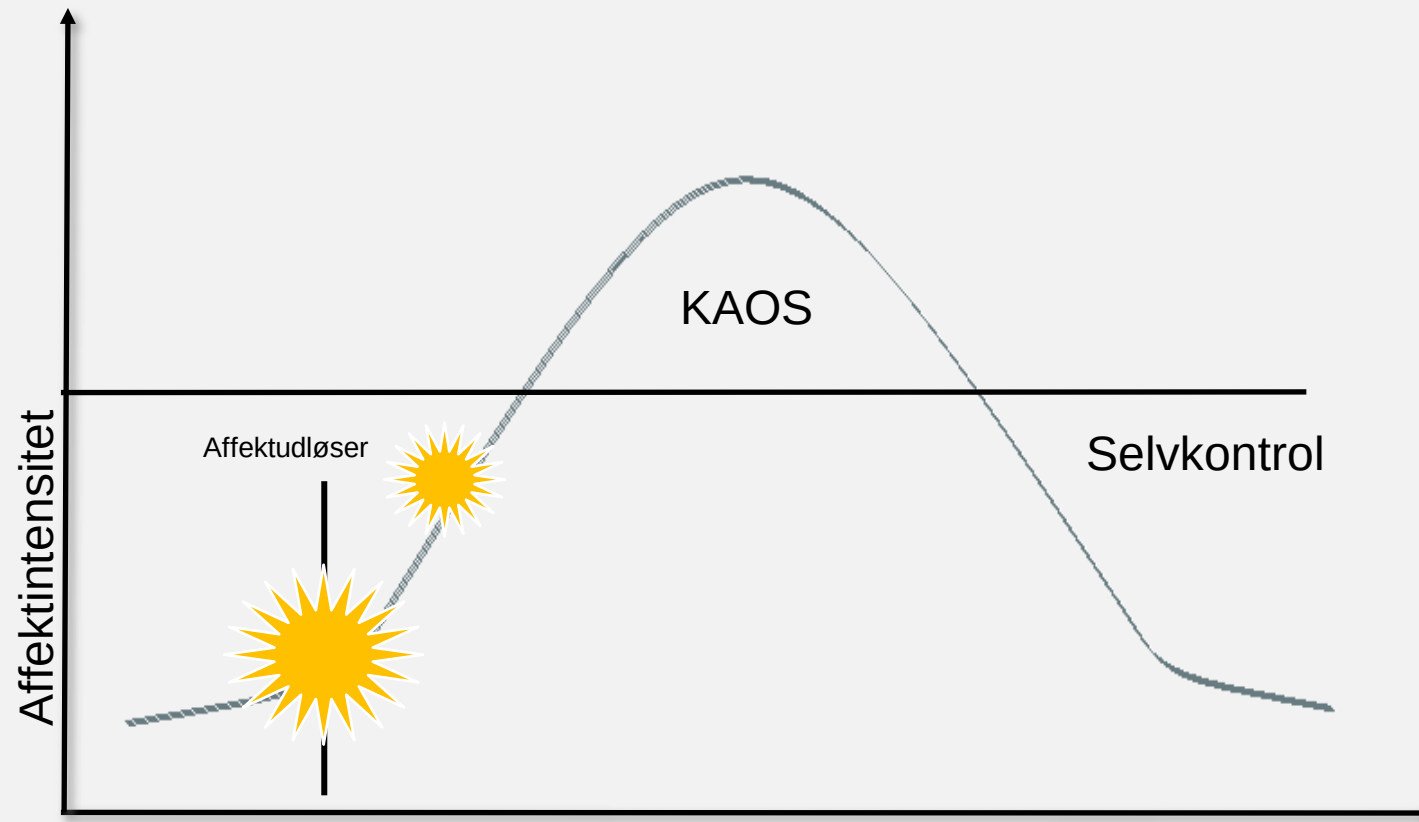
ADFÆRDS- PROBLEMER I ÆLDREPLEJEN

**Bo Hejlskov Elvén,
Charlotte Agger
& Iben Ljungmann**

DANSK PSYKOLOGISK FORLAG

AFFEKTUDBRUDSMODELLEN

NÅR KROPPEN TAGER OVER...

LOW-AROUSAL PÆDAGOGIK

- Nedsæt kravene i situationen, krav skal stilles med mindst muligt pres
- Forsøg at smitte med ro: "sid ned, så taler vi om det"
- Lyt og anvendelse af anerkendende metoder
- Øg fysisk afstand og mindsk evt. øjenkontakt
- Skift person, affekt bindes til personer ikke situationer
- Giv tid – sæt tempoet ned i samtalen
- Lad folk blive færdige med det, de har gang i.
- Forbered dem
- Bliv på egen banehalvdel
- Afledning
- "Vi"-metoden

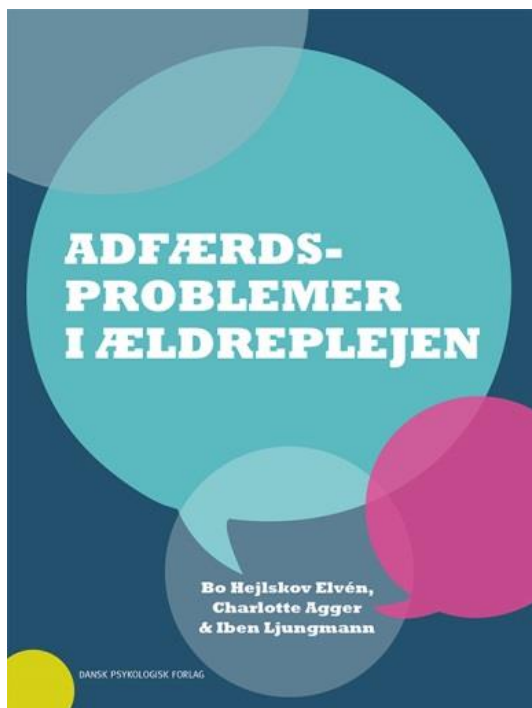
KENDTE "TRIGGERE"

- Irettesættelser/skæld ud/opdragende metoder: "Det passer ikke hvad du siger", "du må ikke..."..
- Ordet nej
- Grænsesætning/at gå på den andens banehalvdel: "du skal ikke tale sådan der til mig", "nu skal du tage det roligt.."
- Ord som får den anden til at føle sig forkert: "Jeg har lige fortalt dig at..."
- Højt tempo/højt lydniveau/varme
- At blive afbrudt
- For høje krav i situationen: for mange mennesker at forholde sig til, flere der taler, er for tæt på, uoverskuelige omgivelser.

FORSKELLIGE PÆDAGOGISKE METODER

- Afledning: individuelt tilrettet. Kan være verbale, konkrete eller overraskende
- Spejling: Gå forrest og vis borgeren hvad vedkommende skal og udnyt spejlneuronerne i hjernen
- Guidning: tag borgeren ved hånden og før vedkommende
- Re-orientering: metode som anvendtes i 70'erne ud fra intentionen om at bringe personen tilbage til virkeligheden. Anvendes ikke længere
- Validering: frem for at gå ind i diskussionen om hvad der er rigtigt eller forkert, så forsøg at validere eller anerkende følelsen ved at spørge ind

Vigtigheden af at have et tæt samarbejde med dem som kender borgeren og de metoder, der virker til vedkommende (kommunikation med borgeren, triggere, afledninger, stimuli som kan motivere, ting i miljøet som ville virke hæmmende og fremmende – kittel eller ej?)

LÆS EVT. MERE

- Om perspektivskifte som metode: Iben Ljungmann (2018): "En enkel bevægelse med stor effekt – perspektivskifte som metode. Systemisk narrativt forum, nr. 4, s. 11-23. Kan findes på www.inpraxis.dk
- Sundhedsstyrelsens håndbøger i personcentreret omsorg, faglig ledelse og metoder til forståelse af psykiske og adfærdsmæssige symptomer.
- Om tilgang ift. borgerne: Elvén, B. H, Agger, C og Ljungmann, I (2015). "Adfærdsproblemer i ældreplejen".
- Gulmann, N.C. (2006). "Praktisk gerontopsykiatri". Hans Reitzels Forlag.